

Psichomotorinių gebėjimų ugdymo reikšmė ir ugdymo galimybės. Kaip tai atspindėti Bendrojoje programoje?

PASITARKIME, KOLEGA.

6 Nuotolinis susitikimas

2021-02-09

Tarėsi ir siūlymus teikė: mokytojai – praktikai

Jurgita Ablėnė

Lina Baltakienė

Gentrūda Česnovienė

Pavel Binusov

Vile Černiuvienė

Vladas Izdūnis

Rūta Jakulienė

Aldona Kleivienė

Diana Šinkonienė

Audronė Šverienė

Bendrųjų programų atnaujintojai, NŠA projektų darbuotojai

dr. Olegas Batutis

Vaiva Baltramiejūnaitė – Čepaitė

Alena Gerasimava

Audra Vilūnienė

Mokslininkai, aukštųjų mokyklų dėstytojai

dr. Agnė Slapšinskaitė (LSMU)

Susitikimą iniciavo ir moderavo: dr. Loreta Statauskienė

Psichomotorinių gebėjimų ugdymo reikšmė ir ugdymo galimybės

Kaip aš tai suprantu? Su kuo asocijuoju?

Kokius pavyzdžius (iš) ugdymo praktikos galiu pateikti?

1. Psichologiniai gebėjimai, motoriniai vaiko gebėjimai, fiziniai gebėjimai.
2. **Kaip kartu veikia** mūsų psichinė, psichologinė veikla, mūsų judesiai.
3. Skaityčiau pagal žodžius: psichologiniai ir automatiniai veiksmai, gebėjimai – kaip mes juos pritaikome. Pavyzdys – kūlverstis turėtų būti mokomas iki automatizmo ir tai daroma pradinėse klasėse. Tokio judesio gebėjimai gali padėti saugiai nugriūti ir išsaugoti sveikatą. Sietina su įsisavinimu ir psichiniu mąstymu. Motorika daro įtaką suvokimui, mąstymui.
4. Psichologijos ir tuo pačiu integracijos aspektai. **Tai – bendras, integralus vienetas, kai nagrinėdami savo kūną galime plėtoti ir mąstymą...** Kiek daug galime gauti naudos savo kūnui. Patirtis, įgyta Ispanijos universitete, kartu su pedagogais įgyvendintas projektas SUMA „Intelligence: komponentas.. Kaip judesys prisideda prie mūsų vystymosi. Koordinuotų judesių atlikimas, kokia emocija mus sieja su tuo judesiu, kokia refleksija įvyksta po to. Ir Kinijos universitete įgyta patirtis: vaikai daro įvairias, tame tarpe ir „Kung fu“ praktikas, kad mokiniai paruoštų savo kūną ir kognityviniams procesams. Dar ir antikos laikais, ir šiuolaikinių neuromokslų pasiekimai įrodo svarbą fiziniam aktyvumui ir bendrai mūsų sveikatai.

5. **Ankstyvajame, ikimokykliniame amžiuje stambioji ir smulkioji motorika yra labai svarbi, ypač SUP vaikų ugdyme.** Stambioji ir smulkioji motorika yra svarbus įrankis lavinant ir kalbą. Iš psichomotorinės „prizmės“, **emocinė būklė vaiko ir psichinė sveikata** yra vienas pagrindinių dalykų mokant vaikus tokiam amžiui.
6. Daug išsakyta. Papildyčiau, kad **vaikai su labai išreikštais psichomotoriniais gebėjimais jie pasižymi „kitokiu“ mokymusi.** **Gilioji koncentracija**, kada mokinys galėtų susikaupęs įsisavinti žinias. Gal tai sunkiau pavyksta, kai vaikui labiau tinkamas/priimtinas judėjimas rankomis ir manipuliavimas. Tai paskatina mokymąsi ir ugdymąsi. Reikėtų to nepamiršti ir atsižvelgti. Kartais sakome, jog vaikas tiesiog „hiperaktyvus“, bet nepasiūlome mokymosi alternatyvos.

7. Psichomotorinių gebėjimų ugdymas. Pavyzdžiai: bendrojo ugdymo kontekste (1) ir profesinio mokymo kontekste (2, 3) – skirtingi

- 1 ■ rašant rašikliu rankos raumens įtempimo laipsnis, rašymo ir minties raiškos įgūdžiai (psichomotorinis lygmuo).

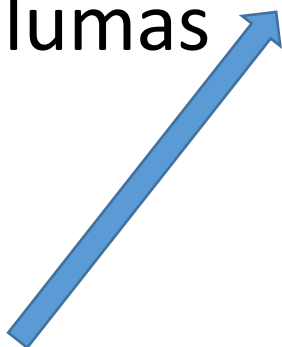
[Martišauskienė, 2015](#)

<http://talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:11713618/datastreams/MAIN/content>

- 2 3. Tyrimo dalyvių (mokytojų) apklausa atskleidė, kad organizuojant profesinį mokymą pirmiausia turi būti atsižvelgiama į mokytojų kompetencijas ir jų tobulinimą, siekiant supažindinti su teorijos ir praktikos dermės nauda modulinėje mokymo programoje. Didžioji tiriamųjų dalis (70 proc.) pritarė, kad teorinio ir praktinio profesinio mokymo santykis priklauso nuo profesinio mokymo programos tikslų. Analizuojant teorijos ir praktikos dermės santykį ir ugdant bendrąsias kompetencijas svarbiausi, tiriamųjų nuomone, yra psichomotoriniai ugdymo tikslai, o mažiausiai svarbūs – afektiniai.

[Jocienė, Gedvilienė, 2012](#)

https://www.vdu.lt/cris/bitstream/20.500.12259/104381/1/ISSN2029-8447_2012_N_22.PG_56-66.pdf

- 3
- Natūralumas
 - Tikslumas
 - Manipuliavimas
 - Imitavimas
-

Kaip tai atspindėti Bendrojoje programoje?

Ikmokyklinis ir
priešmokyklinis
ugdymas

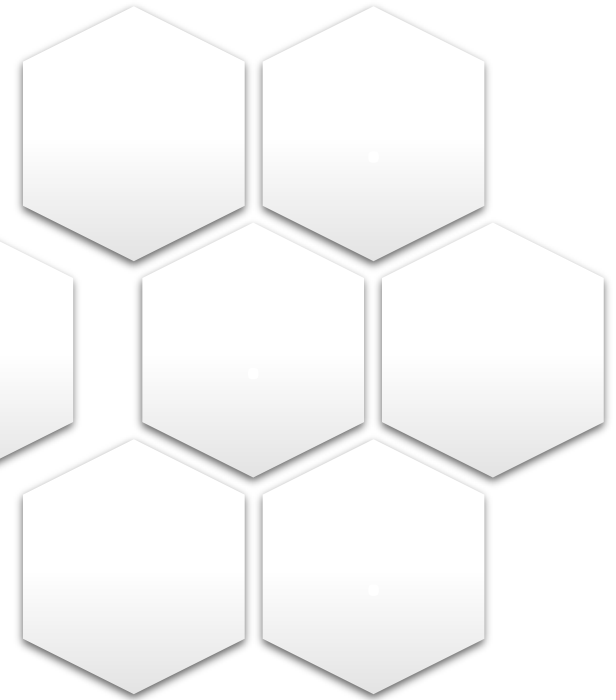
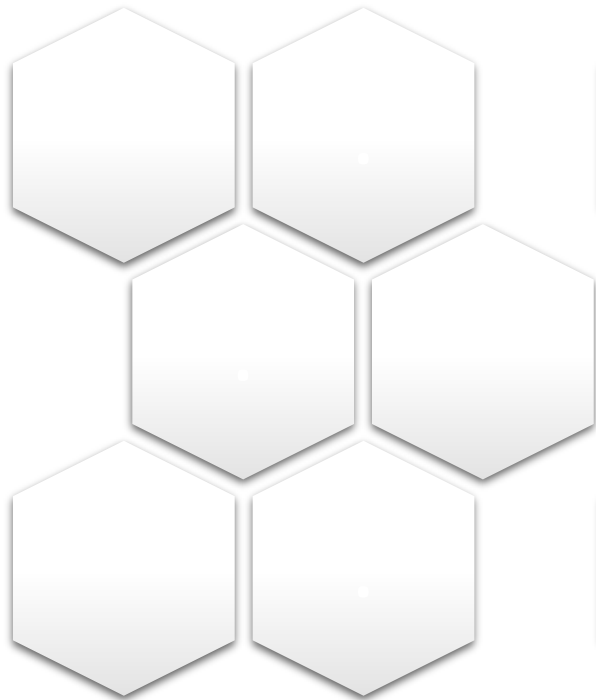
Pradinis
ugdymas

Pagrindinis
ugdymas

Vidurinis
ugdymas

Kaip tai atspindėti Bendrojoje programoje?

8. Klausimas: **kiek kitų, ne fizinio ugdymo dalykų mokytojai kreipia dėmesį į psichomotorinių gebėjimų ugdymą?** Pavyzdžiui, kairiarankiai ir dešiniarankiai mokiniai, kaip jie mokosi? Ar kitų dalykų mokytojai tai žino?
9. Visa esmė – mes ieškome dėmesingumo ryšiui tarp kūno ir judesio. Tuo atveju turime sinergiją, kad vystome abi sritis, o ne tą vieną ugdymo procese ir tarsi „paruošiamo dirvą“ kitos medžiagos įsisavinimui, **plėtodami tiek fizinį, tiek psichinį potencialą**, kad „pasiimtume ir įsidėtume“, **paruošiamo dėmesingumą įsisavinimui**.
10. Taip, **psichomotorinių gebėjimų ugdymas svarbus technologinio ugdymo ir meninio ugdymo Bendrosiose programose**. Reikėtų pakviesti daugiau BP atnaujintojų atstovų diskusijai.

Kaip tai atspindėti Bendrojoje programoje?

Teikdami siūlymus programai vadovaujamės Bendrųjų programų atnaujinimo gairėse (2019) nurodytais Bendrųjų programų turiniui taikomi kokybės kriterijais:

- **Vertybinis kryptingumas** – mokymosi turinys skatina vertybinių nuostatų ugdymą(si).
- **Reiklumas** – mokymosi turinys skatina akademinį iššūkį.
- **Kontekstualumas** – mokymosi turinys siejamas su kontekstais; į bendrųjų programų turinį įtraukiamos ir tarpdalykinės temos, atitinkančios dalyko uždavinius ir specifiką.
- **Dinamiškumas** – mokymosi turinyje atskleidžiama nuolatinė tikrovės ir jos pažinimo rezultatų (sampratų, teorijų, idėjų) kaita, plečiant ir gilinant pasaulėvaizdį bei atveriant ateities perspektyvą.
- **Sutelktumas** – siekiant gilaus mokymo(si) ir rezultatų kokybės, užtikrinama mokymosi turinio, suteikiančio akiračio platumą ir geresnį suvokimą, apimtis.
- **Nuoseklumas** – mokymosi turinio seka grindžiama ugdymo uždaviniais, atitinkamų mokslų akademine logika ir atsižvelgiant į mokinio jau pasiektus ugdymosi rezultatus, amžiaus tarpsnių ypatumus.
- **Integralumas** – stiprinamas įvairių dalykų turinio tarpusavio ryšys, siekiant padėti mokiniui formuoti visumą pasaulėvaizdį.
- **Dermė** – ugdymo tikslai, uždaviniai, mokymosi turinys, ugdomosios veiklos ir rezultatų vertinimas suderinti tarpusavyje. Užtikrinama įvairių ugdymo sričių ir dalykų mokymosi turinio tarpusavio (horizontali) ir tarp skirtingų mokymosi metų / koncentrų (vertikali) dermė.

Bendrųjų programų atnaujinimo gairės, NŠA (2019)

https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2020/01/bendruju-programu-atnaujinimo-gaires_internetine-versija.pdf

11. Plačiau komentuoja dr. Agnė Slapšinskaitė (LSMU): Yra ir apibrėžimų: Motoriniai įgūdžiai yra būtini vaikų vystymuisi. Pažanga šioje srityje padeda jiems eksperimentuoti ir mokytis, taip pat plėtoti savo intelektą. Tai pagrįsta keturiomis pagrindinėmis ašimis: visomotoriniu koordinavimu, veido motorikos įgūdžiais, fonetiniais motoriniais įgūdžiais ir gesturaliniais motoriniais įgūdžiais.

12. ir daugiau nuorodų:

<https://www.youtube.com/watch?reload=9&v=BB7uUMRshSU>

<http://www.torrequeralt.cat/ca/educacia/torrequeralt/potenciem-talents-activitats-curriculars/psicomotricitat/130809.html>

13. Jeigu mūsų mokiniams suteiktume galimybę, tokią kaip Vokietijos eksperimente: vaikams leido rašyti kaip jiems tinka, leido įveikinti aplinkos variabilumą... Ir praplėtė daugiau galimybių adaptuotis ir manipuliuoti. Svarbu sukurti galimybes ir aplinkas... Atsiranda vaiko raumenų susitraukimo amplitudės didinimas.. Rašyti, mokytis ir prisitaikyti.. Gaila, kad fizinio ugdymo ir judėjimo kultas ne visai vertinamas, nors iš jo gauname didžiulę dovaną savo sveikatai.. Rezultatas – visas geresnis kūno koordinavimas. Kaip dabar daug laiko praleisdami prie kompiuterio.. Reikalingos treniruotės, pvz., balso pajėgumams ir artikuliacijai. Kiek mes skiriame veido mankštai ir pratimams? Fonetiniai ir motoriniai įgūdžiai, svarbi ir smulkioji motorika.

14. Šiuo metu galiojančiose, 2008 m. Teatro BP ir Šokio BP ir atnaujinamų (2020) BP projektuose yra aprašytos psichomotorinės veiklos. Tik kaip mes integruojame tai į psichomotorinės, kognityvinės ir afektinės ugdymo gebėjimų darną realizuojant visų dalykų BP mokykloje, dalykų pamokose? **Ką galime pasiūlyti projektinėms veikloms, integravimui?**
15. **Teatro sportas? Ar girdėjo mokytojai?** UPC MARCH (2016) projekte Teatro sportas buvo atrinkta kaip viena iš trijų geriausių Lietuvos STEM mokymosi praktikų. Aprašymą rasite čia: <https://www.upc.smm.lt/projektai/march/praktika/MARCH-BP-Teatro-sportas-LIETUVA.pdf>
16. Prioritetas **integralumas**, ne tik fizinio, meninio, technologinio ugdymo, bet ir kiti dalykai gali būti svarbūs psichomotoriniams gebėjimams ugdyti.
17. **Dermė**, nes fizinis kūnas ir psichinis būvis yra dermėje, sąsajos su mąstymu ir jo ugdymu.
18. Asmens finansai, sveikata – yra numatyta ir matematikos BP (2020).
19. **Praktika** – turi būti pirmiausia. Anksčiau pažinimo sistemoje pradiniu pažinimo vienetu buvo įvardinamos žinios, šiuolaikinėje mokykloje pabrėžiama seka praktika- nuostatos – mokymasis. Pirmiausia – vaikams turi būti įdomu. Sudominimas – visų pirma, po to – praktika, kol mokinys pats neišmėgina, tol jo „neužkabina“.. Viskas pradedama nuo praktikos, ką galime pamėginti iš sensorinės ir perceptinės sričių.. Pavyzdžiui, laikote rašiklį. Užsimerkite. Ir jau nebereikia atsimerkti, nes galiu suprasti rašiklio padėtį ir užsimerkus, aš tiesiog jaučiu ir žinau... per eksperimentavimą vaikai supranta, kad ne viskas yra rega.. Ugdomi ir kiti gebėjimai. Svarbu **emocijos, jausmai, kalbėjimasis** kad, artėtume prie vaiko, **individualizavimo**, vaiko pažinimo. Mokymų pavyzdys geras, kai integruo viską, kas susiję su kūno praktikomis.. Vienas užsiėmimas buvo skirtas psichomotorikos ugdymui 25+ iki 60 metų... Vieni stovėjo tarsi traukinuko forma.. Tarsi mašina.. Ir tu turi ją išplauti... O visi kiti eina šiuo tuneliu ir jaučia, tarsi yra plaunami, po to - turi įvardinti savo poreikius... Dalyviai visą savaitgalį džiaugsmingai aptarinėjo patirtis; užkrečianti emocija, juokas, tarsi grįžimas į vaikystę... Žaidimai yra mums visiems priimtini.
20. Svarbus **integralumas**. Ir tai turėtų eiti per visas pamokas, visi turėtume tai daryti ir sietume su visomis BP.

21. Pradedančiosios mokytojos nuomonė: šios dienos susitikime išgirdau daug naujų terminų... Matau, kad yra žmonių, mokslininkų, kurie daug žino. Galvojau, kad tai daugiau apie psichologiją, bet ne motoriką.. Pradiniamo.. Mes mokome vaiką laikyti pieštuką.. Kartais mokytojas barasi, kad jis netaisyklingai laiko.. O kaip reikėtų?
22. Mes tam ir dalijamės savo patirtimi, kad galėtume geriau ir daugiau.. Jeigu būčiau lavinusi savo gebėjimą dainuoti... Gal būtų tie gebėjimai geresni ☺ . Reikia **padėti vaikui atrasti.**
23. dr. Agnė Slapšinskaitė (LSMU): Pedagogai turėtų sukurti vaikui tą mokymosi aplinką... Pavyzdžiui, pabandyti rašyti ir kaire, ir dešine ranka... Pvz., kalbos mokymasis kitoje šalyje.. kai didelis kiekis kitos informacijos, kitokia erdvė, kurioje tu mokaisi.. **Taip, yra standartiniai mokymo būdai, bet gali būti patirtiniai, savo stiliaus atradimo bandymai.** Bet jeigu vaikas rašys kaip jam patogiu, o auklėtoja/mokytoja mokys pagal taisykles..? Tai gal nėra to standarto? Užsienio pvz., Vokietijos mokyklose patirtis – kai mokiniai daug kartų išbando naujus metodus. **Taip sukuriamą papildoma emocija.** Yra vaikų, kurie darys, kiti – ne. **Mokymasis per bandymus ir žaidimą, to galima pasiekti.**

Psichomotorinių gebėjimų ugdymo reikšmė ir ugdymo galimybės

24. dr. Agnė Slapšinskaitė (LSMU): Paauglystė – sudėtingas periodas ir raidos laikotarpis. Yra tekę stebėti patirtis profesionaliame sporte. Yra koncepcija ir prieiga prof. Volkangas, apie pedagogiką ir apie fizinį aktyvumą. **Nuolatinis kartojimas tampa nuobodus, jis neskatina ieškoti, atradinėti ir kurti.** Pvz., per fizinio ugdymo pamoką žaidėjas treniruotės metu turi spirti į vartus, bet tas judesys neturėtų būti pakartotas kito žaidėjo... Išbandytas šokinėjimas šokdyne nestandartiškai, pasukant galvą, suaktyviname „tradicinius šablonus“ tam, kad **smegenys persiformuotų ir „atrastų“ naujus sprendimus, gaunami geresni mokymosi rezultatai. Psichomotoriniai gebėjimai gali pagerinti mano kognityvinius gebėjimus. Tai svarbu suprasti.**
25. Pasakysiu kaip suprantu, ko mokiausi kaip pedagogė, ir kaip mama: psichomotorika – tai juk psichinių ir motorinių judesių junginys. Smegenyse daug jungčių ir mažam vaikui reikia lavinti smulkiąją motoriką, o tai susiję su kalbos ugdymu. Labai domiuosi šiuo klausimu. Kaip jauna mama pradėjau dar daugiau domėtis, tik susidūriau su informacijos stoka...

Naudoti informacijos šaltiniai:

Bendrujų programų atnaujinimo gairės, NŠA (2019)

https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2020/01/bendruju-programu-atnaujinimo-gaires_internetine-versija.pdf

MARCH (2016) projektas. Teatro sporto aprašymas:

<https://www.upc.smm.lt/projektai/march/praktika/MARCH-BP-Teatro-sportas-LIETUVA.pdf>

Psichomotorika, linksmoji grandinėlė klasėje // Psicomotricitat, una classe molt divertida!!

<https://www.youtube.com/watch?reload=9&v=BB7uUMRshSU>

Psichomotorika // Psicomotricitat

<http://www.torrequeralt.cat/ca/educacia/torrequeralt/potenciem-talents-activitats-curriculars/psicomotricitat/130809.html>